

KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYKI NA OBSZARACH PODMIEJSKICH W OCENIE JEJ ORGANIZATORÓW ORAZ UCZESTNIKÓW (NA PRZYKŁADZIE GMIN DOLNOŚLĄSKICH)

MARIUSZ SOŁTYSIK¹, JUSTYNA CIEPLIK²,
JULITA MARKIEWICZ-PATKOWSKA³, PIOTR OLEŚNIEWICZ⁴

¹ Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
e-mail: mariusz.soltysik@wp.pl

² Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
e-mail: justyna.cieplik@awf.wroc.pl

³ Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu
e-mail: julita.markiewicz-patkowska@wsb.wroclaw.pl

⁴ Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
e-mail: piotr.olesniewicz@awf.wroc.pl, piotr.olesniewicz@wp.pl

SŁOWA KLUCZOWE

turystyka, wypoczynek, strefy podmiejskie, ruch turystyczny, kierunki rozwoju turystyki

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono rozważania związane z rozwojem turystyki na obszarach podmiejskich, oparte na literaturze przedmiotu i na wynikach przeprowadzonych badań pierwotnych. Założono, że podstawowymi zagadnieniami opracowania będą: określenie aktualnych wyróżników turystycznych i wypoczynkowych na obszarach recepcji ruchu turystycznego w gminach podmiejskich, identyfikacja kierunków rozwoju turystyki na tych obszarach w ocenie ich mieszkańców, podmiotów turystycznych, prowadzących działalność w ich granicach i w końcu samych turystów oraz odwiedzających. Szczególną uwagę zwrócono także na skorelowanie wskazywanych przez respondentów priorytetów rozwoju turystyki na obszarach podmiejskich z zamierzeniami w tym względzie organów zarządczych (władz gmin) i określenie na tej podstawie syntetycznych wniosków. Analizy wyników badań wskazują na znaczący rozrzut wskazań określających wyróżniające się w gminach podmiejskich obszary, ośrodki, obiekty lub urządzenia oznaczane przez mieszkańców, turystów oraz przedsiębiorców jako charakterystyczne lub dominujące produkty turystyczne. Jednocześnie zauważa się, że określane przez władze samorządowe zamierzenia w odniesieniu do rozwoju turystyki i wypoczynku na badanych obszarach podmiejskich pozostają jedynie w niewielkim stopniu w korelacji ze wskazywanymi opiniami badanych grup: mieszkańców, turystów i przedsiębiorców.

Strefa podmiejska – pojęcie i funkcje społeczno-gospodarcze

Dynamiczny rozwój stref podmiejskich postępuje przede wszystkim w otoczeniu największych miast. Heterogeniczność strefy podmiejskiej sprawia, że w literaturze przedmiotu często podejmowane są próby jej definiowania. Zasadniczo można wyróżnić dwa podstawowe podejścia: funkcjonalne i strukturalne. W pierwszym przypadku zwraca się uwagę na powiązania ekonomiczne i społeczne z miastem, w drugim zaś na cechy społeczno-gospodarcze, które wyraźnie odróżniają obszary leżące w sąsiedztwie miasta od terenów typowo wiejskich i miejskich (Bański, 2008).

Pojęcia funkcjonujące w literaturze polskiej, odnoszące się do na ogół szeroko rozumianej strefy podmiejskiej to: strefa zurbanizowana, strefa miejsko-wiejska, zaplecze miasta, obszary okołomiejskie, peryferia miasta, strefa ciężenia miasta, obszar zainwestowania miejskiego, strefa suburbanalna. Niektóre z nich dotyczą węższych stref stanowiących tylko część strefy podmiejskiej, inne zaś obejmują większe obszary (m.in. Gałczyńska, Kulikowski, 2000; Sokołowski, 2005; Zathay, 2002, 2003). Przez niektórych autorów strefa podmiejska traktowana jest jako zorganizowana część przestrzeni (przylegająca do terenów zainwestowanych miasta centralnego), element złożonego systemu przestrzenno-funkcjonalnego, obszar rozdzielający miasto od wsi, strefa graniczna (Gonda-Soroczyńska, 2009).

Bardzo silną ekspansję przestrzenną miast na tereny wiejskie obserwujemy w Polsce w okresie ostatnich 15 lat (Staszewska, 2012). W miarę oddalania się od miasta słabnie „miejskość” strefy podmiejskiej, a wzrasta jej „wiejskość”. Pojęciem opisującym to zjawisko jest kontinuum miejsko-wiejskie zakładające ciągłość i zmienność zjawisk oraz procesów społeczno-ekonomicznych (Sokołowski, 2000, 2005). W systemie tym można jednak wyróżnić pewne elementy o rozmytych granicach. Są nimi: miasto, strefa podmiejska i obszary wiejskie odpowiadające modelowi: centrum – strefa przejściowa – peryferia.

W Polsce strefy podmiejskie charakteryzują się małą ilością przestrzeni publicznej wspólnej dla wszystkich, tak charakterystycznej dla miast (Gonda-Soroczyńska, 2009; Staszewska, 2012). Stanowią one obszar przeznaczony najczęściej pod zabudowę mieszkaniową (zwłaszcza jednorodziną). Zamieszkanie w strefie podmiejskiej decyduje o statusie społecznym jej mieszkańców, który wynika z tytułu posiadania luksusowego mieszkania, domu „poza miastem”. To tereny o wiele bardziej atrakcyjne niż tereny w mieście: ciche, bez miejskiego pośpiechu, tłoku, spalin, często znajdujące się w bardzo urokliwym miejscu, np. nieopodal lasu, jeziora lub rzeki. Są przagnieniem wielu mieszkańców dużego miasta.

Warto podkreślić, że proces suburbanizacji w Polsce niesie ze sobą zagrożenia w postaci segregacji społecznej. To negatywna selekcja polegająca na emigracji z miasta ludności lepiej uposażonej i wykształconej. Sytuacja ta może powodować, iż w rdzeniu regionu miejskiego następować będzie pauperyzacja terenów mieszkaniowych. Pozostanie na nich ludność niższych klas. Segregacja społeczna suburbiów przybiera również formę fizycznego oddzielania się od otoczenia i dotychczasowych osiedli wiejskich.

Konsekwencją procesu suburbanizacji są także problemy komunikacyjne. Przesłankami kształtowania przestrzeni powinny się stać: wzrost tempa urbanizacji, metropolizacja, zwiększanie powierzchni mieszkań, rozwój budownictwa jednorodzinnego, rozrastanie się miast, wzrost zamożności i rozbudzanie potrzeb konsumenckich. Warto zwrócić uwagę, że bliskość dużych ośrodków miejskich dla tych stref powoduje, że stały się one stosunkowo atrakcyjnym miejscem zamieszkania dla osób pracujących na co dzień w ośrodkach metropolitalnych. Znajduje to swoje potwierdzenie w danych demograficznych, gdyż podregiony te należały w ostatnich latach do części kraju o najwyższej dynamice ludności (wysoką dynamikę obserwować można przede wszystkim wśród osób legitymujących się wyższym wykształceniem). Obraz ten silnie kontrastuje z sytuacją wewnątrz samych potencjalnych metropolii i Warszawy, które od lat cechuje stagnacja demograficzna (Gałczyńska, Kulikowski, 2000). W nieco szerszym kontekście zaplecza polskich metropolii wyróżnia na tle kraju także przeciętnie względnie korzystna wartość wskaźnika obciążenia demograficznego. Na relatywnie wysoki poziom jakości życia na obszarach sąsiadujących z „lokomotywami wzrostu” składa się dodatkowo przeciętnie dobra na tle kraju jakość lokalnych zasobów mieszkaniowych.

W analizowanej typologii stosunkowo duży obszar zajmuje podregion wrocławski. Został on połączony z podregionem legnicko-głogowskim. W konsekwencji tego prawie połowa woj. dolnośląskiego zaliczona została do strefy podmiejskiej.

Przestrzeń turystyczna obszarów podmiejskich

Obszary recepcji ruchu turystycznego, w tym weekendowego, są pochodną walorów i zagospodarowania turystycznego, co zazwyczaj nie ma związku z granicami administracyjnymi. Pojęcie funkcji turystycznej zamykającej się w granicach gminy jest w pewnym sensie pojęciem sztucznym. Tym niemniej w badaniach nad funkcją turystyczną czy też w badaniach dotyczących związków między turystyką a innymi sferami działalności społeczno-gospodarczej, w tym nad rozwojem lokalnym, istnieje potrzeba statystycznego ujmowania jej uwarunkowań w granicach podstawowych jednostek administracyjnych (tj. miast i gmin).

Bez uwzględnienia ujęcia gminnego nie sposób prowadzić badania i stosować metody, które nie pomijałyby danych dotyczących wybranego obszaru (Bednarska i in., 2002). Zamknięcie funkcji turystycznej w granicach gmin jest bardzo przydatne, ponieważ umożliwia dalsze dociekania związane chociażby z wpływem turystyki na rozwój lokalny.

Dokonując analizy funkcji turystycznej potencjalnych stref podmiejskich Legnicy i Wrocławia, przyjęto podział tego obszaru na gminy. Zdaniem Kowalczyka (1998) w warunkach polskich gmina jest optymalnym układem lokalnym, który można rozpatrywać w dwóch aspektach: jako podstawową przestrzenną jednostkę badawczą w analizach obejmujących większy obszar oraz jako samodzielny przedmiot badań.

W opracowaniu przyjęto znane od końca XIX w. pojęcie „tereny otwarte” (Degórska, 2004, s. 142). Wprawdzie koncepcja ta nie jest nowa, ale dzięki polityce trwałego i zrównoważonego rozwoju ponownie zyskała na aktualności. Przyrodnicze tereny otwarte pełnią ważne funkcje

w kształtowaniu przestrzeni miejskiej, zwłaszcza dużych miast i ich otoczenia. Według Oduma (1982) dla zachowania właściwych relacji między terenami zabudowanymi a niezabudowanymi te ostatnie powinny zajmować 1/3 powierzchni aglomeracji. Ważne jest zatem, aby w planowaniu przestrzennym stref podmiejskich przyrodniczy system terenów otwartych postrzegany był jako istotny element strukturotwórczy i obligatoryjnie wprowadzony do planowania regionalnego oraz lokalnego, zwłaszcza w odniesieniu do istniejących i potencjalnych obszarów metropolitalnych. System terenów otwartych powinny tworzyć wyłącznie obszary niezabudowane i nieprzeznaczone pod inwestycje kubaturowe. W szczególnych przypadkach dotyczy to także obszarów charakteryzujących się bardzo rozproszoną zabudową wiejską.

Przyrodniczy system terenów otwartych na obszarze aglomeracji wymaga właściwego kształtowania oraz ochrony w celu zachowania lub podniesienia ekologicznej efektywności oraz warunków życia mieszkańców całej aglomeracji. Stanowią one bowiem najbardziej dostępne tereny turystyczne, w tym wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego.

Założenia metodyczne i organizacyjne badań

Uwzględniając założenia i częściowe mierniki, badań uznano, że jednymi z podstawowych wartości opisujących zarówno na etapie diagnostycznym, jak i prognostycznym efekty działalności proturystycznej w podstawowych jednostkach samorządu terytorialnego, a także będących wyznacznikiem dla planowania i przystosowywania warunków dla recepcji ruchu turystycznego mogą być opinie turystów i odwiedzających obszary badanych gmin podmiejskich oraz ich mieszkańców i podmiotów turystycznych prowadzących działalność w ich granicach. Opinie turystów i odwiedzających obszary podmiejskie, będących najczęściej mieszkańcami sąsiadujących gmin lub dużych miast, a także mieszkańców gmin recepcyjnych mogą stanowić istotne informacje dla instytucji zarządzających takimi obszarami oraz podmiotów prowadzących działalność na ich terenach w zakresie strategicznych i operacyjnych kierunków ich działalności turystycznej i szerszej – społeczno-gospodarczej.

Celem badań prezentowanych w niniejszym opracowaniu, będących integralną częścią badań dolnośląskich, było określenie w kontekście poznawczym i praktycznym możliwych kierunków rozwoju turystycznego i wypoczynkowego gmin podmiejskich Legnicy i Wrocławia wyznaczanych dotychczasowymi opiniami i ocenami głównych beneficjentów działalności turystycznej i wypoczynkowej na ich obszarach – mieszkańców, turystów i odwiedzających oraz podmiotów turystycznych. Określenie aktualnych wyróżników turystycznych i wypoczynkowych (rekreacyjnych) analizowanych terenów recepcyjnych ruchu turystycznego na obszarach podmiejskich, a także identyfikacja kierunków rozwoju turystyki i wypoczynku tych gmin na podstawie opinii 3 istotnych grup interesariuszy może stanowić przesłankę dla wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej tych obszarów (obszarów recepcyjnych), a co za tym idzie – aktywizacji i zwiększenia poziomu przedsiębiorczości, czyli ich rozwoju społeczno-gospodarczego.

Spośród priorytetowych zagadnień mających posłużyć wyjaśnieniu celów opracowania wydzielono i opisano następujące mierniki:

- a) aktualne wyróżniki turystyczne i wypoczynkowe obszarów gmin podmiejskich;
- b) kierunki rozwoju przestrzeni i oferty usług turystyczno-rekreacyjnych w otoczeniu dużych miast.

Dla wyjaśnienia zagadnień poruszanych w opracowaniu dokonano wyodrębnienia wyników badań wśród mieszkańców, turystów i odwiedzających oraz podmiotów turystycznych, zrealizowanych w 12 gminach podmiejskich Legnicy i Wrocławia. Wszystkie badane jednostki samorządowe potraktowano w ujęciu kompleksowym jako obszary suburbanne stanowiące tzw. strefy podmiejskie dużych miast. Do podstawowych wyróżników badanych jednostek zaliczono m.in. bezpośrednie otoczenie dużego miasta (generującego zazwyczaj przepływy turystyczne w obszary podmiejskie) oraz trakt komunikacyjny przebiegający przez teren gminy, najczęściej międzynarodowy lub krajowy (mający zwykle decydujący wpływ na wielkość i dynamikę przepływów turystycznych między aglomeracją i jej otoczeniem).

W grupie badanych jednostek samorządu terytorialnego stanowiących w opracowaniu podstawową jednostkę badawczą wydzielono:

- a) 4 gminy stanowiące „strefę podmiejską” Legnicy: Krotoszyce, Kunice, Legnickie Pole, Miłkowice (powiat legnicki);
- b) 8 gmin stanowiących „strefę podmiejską” Wrocławia: Czernica, Długołęka, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice (powiat wrocławski) oraz Oborniki Śląskie, Wisznia Mała (powiat trzebnicki) i Miękinia (powiat średzki/śląski).

Całość badań sondażowych przeprowadzono przy użyciu 3 odrębnych kwestionariuszy ankiety oraz z wykorzystaniem bezpośrednich wywiadów z respondentami. Realizowano je w strefach lub obiektach największej koncentracji ruchu turystycznego, obiektach i urządzeniach służących realizacji zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalno-rozrywkowych oraz w siedzibach urzędów gmin i wyodrębnionych do badań organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i strukturalnych jednostek publicznych.

W doborze próby do poszczególnych frakcji badanych posłużono się dostępnymi danymi statystycznymi (mieszkańcy i podmioty turystyczne) oraz w przypadku turystów i odwiedzających porównywalną strukturą podzbiorów i przekrojów niezbędnych do analiz (Juszczak, 2001; Mazurek-Łopacińska, 2011; Pilch, Bauman, 2001).

Przyjmując założenie, że podstawową jednostką badawczą jest gmina, określono za pomocą doboru warstwowo-celowego liczebność mieszkańców mających wziąć udział w badaniach. Wielkość wyodrębnionej grupy przyjęła wartość 1193 osób i stanowiła 1% ogółu mieszkańców w wieku 15 lat i więcej na stałe zamieszkujących 12 gmin badanych obszarów podmiejskich.

Do określenia liczebności podmiotów turystycznych i okołoturystycznych w gminach wykorzystano dane statystyczne o wielkości grupy generalnej. Jednak ze względu na znaczące zróżnicowanie formy własności uwzględnianych do badań podmiotów i jednocześnie zamiar zastosowania proporcjonalności doboru liczebności próby zrezygnowano z losowej jej wielkości. Na podstawie zastosowanej procedury wybrano do badań 360 instytucji publicznych, prywatnych i społecznych stanowiących proporcjonalną liczbę w odniesieniu do podstawowych jednostek badawczych oraz ze względu na typ formy prawnej (sektora własności).

Panel badań sondażowych, niezwykle trudny pod względem dostępności do źródeł informacji, stanowiły badania turystów i odwiedzających tereny bezpośredniego otoczenia aglomeracji wrocławskiej i legnickiej. Efektem ustaleń dotyczących wielkości zbiorowości wyodrębnionych do badań turystów i odwiedzających gminy był dobór minimalnej i porównywalnej liczebności respondentów reprezentujących tę frakcję w podstawowych jednostkach badawczych. Ze względu na brak danych o liczebności generalnej dobór celowy oraz założoną liczebność próby ze względu na porównywalną liczbę i strukturę podzbiorów i przekrojów uznano za wiarygodny wyznacznik do określenia grupy respondentów. W konsekwencji badania przeprowadzono w grupie 1200 turystów i odwiedzających gminy podmiejskie.

Wyróżniki i kierunki rozwoju turystyki na obszarach podmiejskich

Priorytetowym zagadnieniem przeprowadzonych badań stało się poszukiwanie informacji o spójności lub zróżnicowaniu opinii odnoszących się do aktualnych wyróżników oraz kierunków rozwoju turystycznego i wypoczynkowego gmin podmiejskich, zgłaszanych przez mieszkańców, turystów i podmioty turystyczne mające siedzibę na ich obszarach.

Mieszkając lub prowadząc działalność gospodarczą na terenie gminy, respondenci powinni być lepiej zorientowani w zakresie oferowanych w okolicy produktów turystycznych niż turyści przebywający w danym miejscu tylko przez krótki okres. To do mieszkańców – obok władz lokalnych i zarządzających tymi produktami – powinno należeć informowanie turystów o możliwości skorzystania z tego typu oferty.

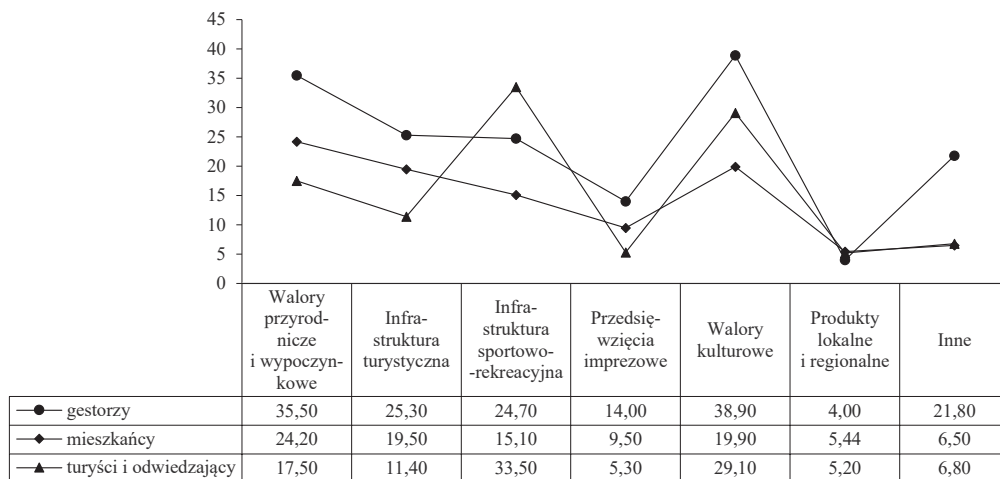
Analizy wyników badań wskazują na znaczący rozrzut wskazań określających wyróżniające się w gminach podmiejskich obszary, ośrodki, obiekty lub urządzenia oznaczane przez mieszkańców, turystów oraz przedsiębiorców jako charakterystyczne lub dominujące produkty turystyczne.

Wskazując wyróżniające się rodzaje produktów turystycznych, mieszkańcy badanych gmin najczęściej wymieniali walory przyrodnicze i wypoczynkowe (24,2%), a w dalszej kolejności walory kulturowe oraz infrastrukturę turystyczną (w obu przypadkach wskazania kształtowały się na poziomie blisko 20%).

Zdecydowanie odmiennie rozłożyły się odpowiedzi w drugiej grupy respondentów (turystów i odwiedzających), wśród których aż 33,5% wskazań ukierunkowanych było na wyróżniający się produkt turystyczny w postaci infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Nieco rzadziej turyści wskazywali na walory kulturowe (29,1%) oraz przyrodnicze i wypoczynkowe (17,5%).

Zauważa się, że w zakresie znajomości i rozróżniania dominujących produktów turystycznych na obszarach badanych gmin podmiejskich największym rozeznaniem charakteryzuje się grupa organizatorów turystyki i rekreacji. Aż w 4 przypadkach określonych frakcji wyróżników turystycznych i wypoczynkowych gmin badani gestorzy wskazywali je na poziomie blisko 1/4 odpowiedzi (infrastruktura sportowo-rekreacyjna) lub jak w przypadku zdecydowanie dominujących w tej grupie opinii – na poziomie blisko 40% (walory kulturowe) oraz ponad 35% (walory przyrodnicze i wypoczynkowe).

Znamienne jest w przypadku tego zagadnienia tak znaczące rozwarstwienie wskazań pomiędzy badanymi grupami respondentów oraz zdecydowane wskazywanie na walory przyrodnicze, wypoczynkowe oraz kulturowe jako na wyróżniki (produkty) turystyczne i wypoczynkowe badanych obszarów podmiejskich. Szczegółowe informacje przedstawiono za pomocą rysunku 1.

Rysunek 1. Struktura wskazań aktualnych wyróżników turystycznych i wypoczynkowych na obszarach badanych gmin podmiejskich

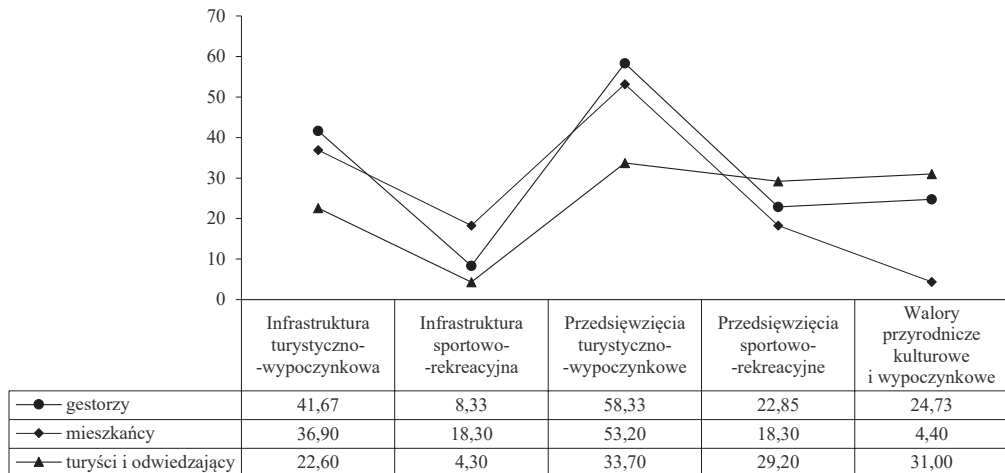
Źródło: badania własne.

Wydaje się bardzo prawdopodobne, że wskazywane przez respondentów dominujące w ich mniemaniu wyróżniki turystyczne i wypoczynkowe obu badanych „stref podmiejskich” powinny stanowić podstawę dla określania kierunków rozwoju i kształtowania natężenia ruchu turystycznego na ich obszarach. Jednak wyniki badań odnoszące się do tego zagadnienia na to nie wskazują.

Przedstawiciele wszystkich badanych grup respondentów jako priorytetowy kierunek rozwoju turystyki i wypoczynku na obszarach podmiejskich, na których są organizatorami lub uczestnikami ruchu turystycznego, określają organizowanie i upowszechnianie przedsięwzięć turystyczno-wypoczynkowych. Odpowiedzi takich udzieliło blisko 60% przedsiębiorców, ponad połowa mieszkańców i nieco ponad 30% turystów i odwiedzających. Zarówno wśród organizatorów, jak i mieszkańców badanych gmin podmiejskich istotnym kierunkiem rozwoju turystyki na terenach ich gmin powinna być w najbliższej przyszłości działalność w zakresie rozbudowy i utrzymania infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej (na co wskazuje 41,7% przedstawicieli podmiotów turystycznych i 36,9% mieszkańców). Jedynie turyści i odwiedzający w tym miejscu dostrzegają większe znaczenie dla rozwoju ruchu turystycznego i turystyki w ogóle na obszarach gmin podmiejskich podtrzymywaności dobrego stanu istniejących walorów turystycznych (przyrodniczych, kulturowych, wypoczynkowych) – wskazania 31% tej grupy respondentów. Interesujące

jest również to, że na ten kierunek rozwoju turystyki i wypoczynku w obszarach podmiejskich wskazywało jedynie 4,4% ich mieszkańców, a zbliżoną wartość odpowiedzi odnotowano tylko w przypadku wskazań turystów w odniesieniu do rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w odwiedzanych gminach (4,3%).

Szczegółowe wyniki przedstawiono na rysunku 2.

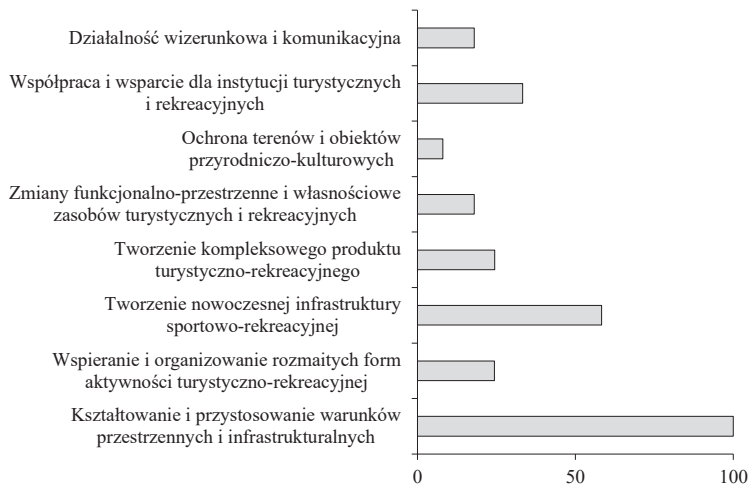

Rysunek 2. Kierunki rozwoju turystyki i wypoczynku w gminach podmiejskich – wskazania respondentów

Źródło: badania własne.

Wykorzystanie przez ośrodki decyzyjne administracji publicznej (organy, władze gmin) informacji badawczych oraz wynikających z tzw. konsultacji społecznych jest lub powinno stanowić obecnie priorytetowe odniesienie dla celów kształtowania kierunków rozwoju turystyki i wypoczynku na obszarach administrowanych przez nie jednostek. Oczywiście wydaje się to, że w tym przypadku najkorzystniejsze byłoby wytyczanie przez jednostki administracji publicznej zbieżnych kierunków rozwoju określanych zarówno w kontekście zamiarowym, jak i strategicznym czy operacyjnym, ale również odpowiadającym opiniom innych grup interesariuszy.

W badanych gminach wśród priorytetowych zamierzeń na przyszłość przedstawiciele samorządów lokalnych w odniesieniu do rozwoju turystyki i wypoczynku na zarządzanych obszarach zdecydowanie wyróżniają się działania z zakresu tworzenia warunków przestrzennych i infrastrukturalnych (wskazania wszystkich burmistrzów i wójtów), a następnie rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (58,3%) oraz współpracy międzysektorowej (33,3%). Szczegółowe dane przedstawiono na rysunku 3.

Rysunek 3. Planowane kierunki rozwoju turystyki i wypoczynku na obszarach gmin podmiejskich – wskazania organów zarządczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sołtysik (2013).

Podsumowanie

Aktualnie określane przez władze samorządowe zamierzenia w odniesieniu do rozwoju turystyki i wypoczynku na badanych obszarach podmiejskich pozostają jedynie w niewielkim stopniu w korelacji z kierunkami wskazywanymi przez badane grupy respondentów: mieszkańców, turystów i przedsiębiorców. Zarówno w jednym, jak i drugim przypadku respondentów można dopatrywać się spójnych, ale i rozbieżnych koncepcji, kierunków oraz wizji rozwoju turystyki i wypoczynku na badanych obszarach podmiejskich.

Wyniki badań upoważniają do sformułowania kilku ogólnych konkluzji:

1. Utożsamianie obszarów bezpośredniego otoczenia dużych miast z migracjami turystycznymi ukierunkowanymi na przyrodniczo-wypoczynkowy i kulturowy aspekt podróży stanowi najwyższą wartość zarówno dla turystów, jak i przedsiębiorców oraz mieszkańców tych obszarów.
2. Obserwuje się znaczące rozbieżności i zróżnicowanie w określaniu wyróżników turystycznych i wypoczynkowych w gminach podmiejskich przez badane grupy respondentów.
3. Podstawowymi kierunkami rozwoju turystyki i wypoczynku w gminach są: organizowanie i upowszechnianie przedsięwzięć turystyczno-wypoczynkowych oraz rozwój infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej i sportowo-rekreacyjnej.

4. Niezwykle znamienne jest bardzo ograniczone wskazywanie przez mieszkańców wszystkich badanych gmin na kierunki ich rozwoju turystycznego i wypoczynkowego związane z utrzymaniem i eksponowaniem posiadanych walorów przyrodniczych, wypoczynkowych i kulturowych.
5. Podkreślić należy znaczące rozbieżności w planowaniu kierunków rozwoju turystyki w gminach przez ich włodarzy w odniesieniu do pozostałych interesariuszy (badanych) wyrażających swoje opinie w tym zakresie.

Literatura

- Bański, J. (2008). Strefa podmiejska – już nie miasto, jeszcze nie wieś. W: A. Jezierska-Thole, L. Kozłowski (red.), *Gospodarka przestrzenna w strefie kontinuum miejsko-wiejskiego w Polsce* (s. 29–43). Toruń: Wyd. UMK.
- Bednarska, M., Gołębski, G., Hołderna-Mielcarek, B. (2002). Przesłanki i metody wyodrębniania miejsc o szczególnej atrakcyjności turystycznej. W: G. Gołębski (red.), *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym* (s. 21–97). Poznań: Wyd. AE w Poznaniu.
- Degórska, B. (2004). Planowanie terenów otwartych w nowej przestrzeni miejskiej (na przykładzie strefy podmiejskiej Warszawy). W: M. Kistowski (red.), *Studia ekologiczno-krajobrazowe w programowaniu rozwoju zrównoważonego. Przegląd polskich doświadczeń u progu integracji z Unią Europejską* (s. 141–148). Gdańsk: UG, Poznań: Bogucki Wyd. Naukowe.
- Gałczyńska, B., Kulikowski, R. (2000). *Wieś i rolnictwo strefy podmiejskiej Warszawy. Zróżnicowania przestrzenne i procesy transformacji*. Dokumentacja Geograficzna nr 20, Warszawa: PAN IG i PZ.
- Gonda-Soroczyńska, E. (2009). Przemiany strefy podmiejskiej Wrocławia w ostatnim dziesięcioleciu. *Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich*, nr 4, 149–165.
- Juszczyk, S. (2001). *Metodologia badań empirycznych w naukach społecznych*. Katowice: Wyd. AWF w Katowicach.
- Kowalczyk, A. (1998). Gmina jako przedmiot badań geografii politycznej – wybrane problemy. *Prace i Studia Geograficzne Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego*, nr 23, 25–41.
- Mazurek-Lopacińska, K. (2011). *Badania marketingowe. Teoria i praktyka*. Warszawa: PWN.
- Odum, E.P. (1982). *Podstawy ekologii*. Warszawa: PWRiL.
- Pilch, T., Bauman, T. (2001). *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Warszawa: Żak.
- Sokołowski, D. (2000). *Przemiany infrastrukturalne terenów wiejskich w okresie transformacji systemowej na przykładzie Ziemi Chełmińskiej, Ziemi Dobrzyńskiej i wschodnich Kujaw*. W: S. Ciok, D. Ilnicki (red.), *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych* (s. 389–399). Wrocław: Wyd. UWr.
- Sokołowski, D. (2005). *Wybrane metody weryfikacji wskaźników urbanizacji i kryteriów miejskości*. W: I. Jażdżewska (red.), *Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki. XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście* (s. 75–90). Łódź: Wyd. UŁ.
- Sołtysik, M. (2013). *Uwarunkowania i modele międzysektorowej polityki turystycznej w podmiejskich gminach Legnicy i Wrocławia*. Wrocław: Wyd. AWF we Wrocławiu.
- Staszewska, S. (2012). Przekształcenia urbanistyczne osiedli wiejskich strefy podmiejskiej dużego miasta. *Barometr Regionalny*, nr 4 (30), 53–68.
- Zathey, M. (2002). Struktura przestrzenna i mieszkańcy osiedli podwrocławskich. W: I. Jażdżewska (red.), *Współczesne formy osadnictwa miejskiego i ich funkcje. XV Konwersatorium Wiedzy o Mieście* (s. 165–174). Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- Zathey, M. (2003). Wrocławska strefa suburbanalna. W: I. Jażdżewska (red.), *Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni. XVI Konwersatorium Wiedzy o Mieście* (s. 239–246). Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

TOURISM DEVELOPMENT TRENDS IN SUBURBAN AREAS IN THE OPINION OF THE ORGANIZERS AND PARTICIPANTS OF THE TOURISM (ON THE EXAMPLE OF LOWER SILESIA MUNICIPALITIES)

KEYWORDS

tourism, leisure, suburban areas, tourist traffic, development trends

ABSTRACT

The article describes the considerations associated with the development of tourism, the tourist traffic and leisure on suburban areas, based on the literature of the subject matter and on the results of the original research carried out. It was assumed that the core issues of the study would be – identification of current tourist and leisure distinguished features on the reception areas of tourist traffic in the suburban municipalities and identification of trends of tourism development in these areas, in the opinion of their inhabitants, tourist operators doing business within their boundaries, and finally tourists and visitors. Particular attention was also paid to the correlation indicated by the respondents priorities of tourism development in suburban areas with intentions in this regard of governing bodies (municipal authorities) and to define – on that basis, synthetic conclusions. Survey results show the significant dispersion of the indications defining the outstanding in the suburban municipalities – areas, facilities, buildings or equipment marked by residents, tourists and entrepreneurs, as distinctive or dominant tourist products. Simultaneously, it is noted that, determined by the local authorities, intentions, with regard to the development of tourism and recreation in suburban areas, remain only slightly in correlation with the opinions of the surveyed groups: residents, tourists and entrepreneurs.

Translated by Mariusz Soltysik